

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJW — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inseratni davek posebej. Pošt. šek. ur. 11.197.

Gospodu ministru prosvete M. Trifunoviću.

Nihče ni dolžan sodelovati pri verzakonskih dejanjih, svečanostih, obredih in vajah, razen ob državnih praznikih in svečanostih in kolikor to odredi zakon za osebe, ki so položne očetovski, varstveni in vojaški oblasti.

Ustava, člen 12.

Vse šole morajo dajati moralno vzgojo in razvijati državljansko zavest v duhu narodnega edinstva in verske strpljivosti. Verski pouk se daje po želji roditeljev, odnosno varuhov, ločeno po veroizpovedovanjih in v soglasju z njih verskimi načeli.

Ustava, člen 16.

Najnovejši odlok gospoda ministra prosvete je vzbudil med učiteljstvom nemalo vznemirjenja in nevolje.

Nevolje ni vzbudil zaradi ideje same, ki ji ga je hotel g. minister posvetiti, temveč zaradi političkega izigravanja, ki se je s tem odlokom izvršilo in zaradi političke zlorabe in orgij, ki jih bo klerikalizem sedaj uganjal po Sloveniji — na podlagi tega odloka.

Zdi se, kakor bi za gospodom ministrom stal kak slovenski klerikalni politikujoči duhovnik in mu narekoval ferman, ki je pravkar zagledal beli dan. Takih ministerialnih odlokov nismo bili vajeni niti v prosluli klerikalni Avstriji. Izprva smo mislili, da je naslov pogrešen in da je izdalo odlok ministrstvo ver.

Naravnost žaljive za učiteljstvo so pa sledeče izjave: »Učiteljstvo razen svojega poklicnega dela med štirimi stenami zelo malo deluje izven šole —; ministrstvo je obveščeno, da v cerkev pogostokrat ne hodi ne učiteljstvo, ne dijaštvo, da se verski vzgoji ne posveča dovolj pažnje —; prosvetni inspektorji se bodo po šolskih nadzornikih potrudili, da se razvije v tej smeri poseben sistem delovanja. Šolski nadzorniki bodo pa v svojih poročilih izrecno naglašali, kakšne se je ta moja naredba — in s kolikim uspehom se je izvrševala.«

Predno preidemo do podrobne razprave glede odloka, pribijemo tri dejstva, ki jih gospod minister gotovo ni upošteval, ko je poslal odlok v Slovenijo: Kdo ubija v Sloveniji javno moralo in versko čustvovanje v javnosti? — Kdo ubija in nasprotuje učiteljevemu izvenšolskemu delovanju v javnih društvih ali v šoli? Klerikalni politikujoči župniki in kaplani! — Kdo uničuje spoštovanje in ljubezen do vsega, kar je sveto in vzvišeno v šoli, med mladino? Klerikalni politikujoči kateheti!

Očitek glede malega delovanja učiteljstva izven učnega časa in šole na prosvetnem polju absolutno ne zadene slovenskega učiteljstva! Kje je več volje do izvenučnega in izvenšolskega prosvetnega delovanja kakor med slovenskim učiteljstvom!

Potruditi se hočemo, da zberemo gospodu ministru statističen material, ki mu bo podal jasno sliko izrednega delovanja slovenskega učiteljstva na prosvetnem polju izven šole in izven učnega časa, a istočasno se bomo potrudili, da zberemo tudi vse podatke in slučaje, kako se ovira učiteljstvo pri tem delu, kako mu nasprotuje politikujoča duhovščina ravno zaradi tega dela, kako mu nasprotuje pri tem krajni šolski sveti, kako mu ne daje nobene zaščite v tem oziru državna politična oblast. Ni zaman naš klic po ločitvi šolske uprave od politične!

Danes so pri nas vsa kulturna in prosvetna društva politično pobarvana in učitelju, ki deluje pri neklerikalnih prosvetnih društvih — in najsi ima društvo še tako čiste namene moralnega prepoveda in povzdige naroda — nasprotuje duhovščina in že poskrbi, da mu pri ljudstvu potom svojih pristašev vzame ugled in onemogoči uspeh dela. Tako se godi učitelju, ki deluje v društvih, pri katerih nima župnik ali kaplan prve in zadnje besede.

Učiteljstvo se je umaknilo na nevtraln tla — v šolo, da bi tam izven učnega časa delovalo lahko nemoteno na moral-

nem prepovedu mladine in naroda. Prireditelj so pričeli učiteljski zbori tečaje, pevške zbornice in odraslih, ustanavljati javne ljudske knjižnice, igre z mladino v šoli, katerih edini namen je moralni in etični cilj posameznih iger, odvajanje od alkohola, utrjevanje narodnega edinstva in državne misli pri otrocih in starših. Ves čisti dobiček prostovoljnih doneskov je namenjen za revne šolarje, za učila in v prosvetne namene; denar se je oddal krajnim šolskim svetom, katerih predsedniki so povečini katoliški duhovniki.

Ali menite, gospod minister, da ima tu mir učiteljstvo pri svojem delu? Par prireditelj mu še puste; ko pa začne rasti vpliv šole in učiteljstva pri ljudstvu, prične duhovščina potom svojih ljudi nastopati proti prirediteljem in izposlušje pri krajnih šolskih svetih (katerih predsedniki so povečini župniki), da se vse prireditve v šoli prepovedo, ker je krajni šolski svet **gospodar** šole. In tu ne velja noben ozir na moralni prepoved naroda, ki ga blagohotno propagirate potom svojega najnovejšega odloka, ne velja nič humanitaren in vzgojen namen prireditve — odloča le politična strast in fanatizem proti vsekakemu vplivu, ki ga naj bi učiteljstvo dobilo potom svojega dela na ljudstvo.

Dogodil se je celo slučaj, da je zaradi take prireditve ščuval katehet otroke v šoli proti nadučiteljevim ukrepom in nadučitelju ni mogla dati zadostne zaščite ne šolska in ne politična oblast, temveč jo je moral iskati sam in jo je našel — pred sodiščem.

Tak je položaj, a kljub temu se bomo potrudili zbrati še statistično sliko, kakó učiteljstvo deluje z vsemi silami v smislu najnovejšega odloka, da prepreči moralno dekadenco naroda — da prihranimo g. prosvetnim inspektorjem in nadzornikom policijsko izvršitev tega posla.

In očitek, »da je g. minister obveščeno, da učiteljstvo pogostokrat ne hodi v cerkev«. Kdo pa meče učiteljstvo iz cerkve!? Ona politikujoča duhovščina, ki je napravila iz hrama, namenjenega najsvetejšim verskim čustvom, političko areno, ki po svojih katoliških listih neprestano bruha lažnivo žveplo in ogenj na šolo in učiteljstvo, ki prireja shode, na katerih se udriha z vso vehemenco z demagoškimi natolcevanji po šoli in učiteljstvu. Niso zastojni zahtevali ravno slovenski neklerikalni poslanci sprejetje zadnjega odstavka člena 12. ustave. Še danes ni varna šola in učiteljstvo izpodkopavanja vsakega uspešnega dela in ugleda v tej ali oni obliki ravno potom hrama Gospodovega.

Sam dr. Šusteršič, bivši klerikalni voditelj v Sloveniji, govori o tem v svoji brošuri sledeče: »Kdo je dal več pohujšanja kot klerikalci? Ekstenca te podjetniške družbe za gmotno izkoriščanje katoličanstva, je najhujše stalno pohujšanje, ki je sploh mogoče. Tega pohujšanja mora enkrat biti konec. — Kaj pa Cerkev? V slabši položaj, kot jo je spravila klerikalna stranka, sploh ne more več priti. Njena avtoriteta je moralna, najjači to avtoriteto, posvetivši se izključno svojemu visokemu zvanju, namesto da dopušča, da politična stranka radi svojega profita vlačí visoko zvanje Cerkev po cestnem blatu. — Najhujše pa je, da je naredil iz Cerkve, vsaj navidezno, politično stranko in jo tako hočeš nočeš omrzil neklerikalnim vernikom, jo potegnil na cesto in avtomatično vpletel v dnevne politične spletke.«

Take so razmere pri nas, to je klerikalizem, pred katerim ste srečno obvarovani v Vaši ožji domovini, gospod minister!

Veselilo nas pa bo, če si daste takoj poročati po gg. okrajnih šolskih nadzornikih, kako točno je učiteljstvo vedno pri bogoslužju ob vseh državnih praznikih, ob začetku in koncu šolskega leta, da tedaj tudi vodi mladino v cerkev, da goji

cerkveno petje — natančno, kakor mu to predpisuje ustava in kakor želi to Vaš blagohotni zadnji odlok.

Tudi moralni vzgoji posveča učiteljstvo vso svojo pozornost, kakor to zahteva člen 16. ustave. Naše šolske knjige so prožete s sestavki moralne in nabožne vsebine in si daste, gospod minister, po svojih nadzornih organih lahko poročati, da učiteljstvo posveča pri svojem pouku vso pozornost tej smeri, moralni in etični vzgoji v soglasju z najčistejšimi in najvišjimi nauki Cerkve.

Verski pouk pa dajejo pri nas posebej v šoli za to nameščeni kateheti, drugje pa za to posebej honorirani župniki in kaplani. Da se verski vzgoji posveča dovolj pažnje tudi z njihove strani, je v rokah duhovščine. »Verski pouk se daje po želji roditeljev,« tako pravi ustava! Stvar veroučiteljev je, kako pridobe z dobrim vzgledom starše za to. Seveda s pritiskom, s politiko v šoli in z izpraševanjem otrok »kdo je pri Sokolu« in zapostavljenjem teh otrok — se tega nikdar ne bo doseglo.

Tembolj je potem krivičen pritisk na posvetno učiteljstvo, da bi ono sililo otroke k verskim vajam, najmanj pa, da bi se jih sililo k skupnim mašam pod nadzorstvom učiteljstva, kakor se godi to tupatam pri nas.

»Nihče ni dolžan sodelovati pri verzakonskih dejanjih, svečanostih, obredih in vajah, razen ob državnih praznikih,« tako pravi ustava. Kako pride ravno slovensko učiteljstvo do tega, da se ga z odlokom prisilno obveže hoditi v cerkev ob določenem času in v določeno cerkev, da je primorano nadzorovati otroke pri verskih vajah in pri skupnih mašah? **Z dobrim vzgledom lahko opravi svoje versko opravilo sam;** z nadzorovanjem otrok pri verskih vajah in pri skupnih mašah pa opravlja učitelj v cerkvi čisto navadno policijsko službo. Ali bo morda tudi pri uri g. katehta v šoli moral ostati učitelj v razredu, da mu bo vzdrževal disciplino? Gg. duhovniki poučujejo v šoli pri nas veronauk in njihova stvar je, da se v medsebojnem sporazumu v interesu svojega poklica in visokega verskega zvanja, se medsebojno podpirajo, urede tudi pohajanje in nadzorstvo pri verskih vajah, a brez pritiska — kakor je to ustavno določeno.

Obvezne šolske maše so pri nas v Sloveniji posebno poglavje! Obvezne skupne šolske maše so se pri nas uvedle med vojno prisilno za vse šolske otroke od klerikalnega deželnega šolskega sveta in tedaj se je tudi prisilno uvedlo nadzorovanje teh otrok od posvetnega učiteljstva. Izzval se je pritiska na starše in učiteljstvo, ki je danes po ustavi nedopusten. Stvar staršev je, h kateri maši pošljejo otroka, prostovoljna stvar učitelja je — če hoče iti nadzorovat otroke k verskim vajam.

Obvezne šolske maše in nadzorstvo učiteljstva pri njih so bile pri nas več politično kot moralno-vzgojno dejanje klerikalne stranke in se vzdržuje še danes tupatam, torej ne povsod — več zaradi političkega pritiska in v demagoško zlorabo proti učiteljstvu, kakor pa iz moralno-vzgojnih ozirov. Tako je bil tudi pritisk na g. ministra, da je izdal najnovejši odlok, političko dejanje s strani klerikalne stranke in še predno so imela šolska vodstva odlok v rokah, ga je že prineslo glavno klerikalno političko glasilo v Sloveniji — v strahovanje učiteljstva.

Gospod minister! Vaše besede so plemenite, toda slovensko učiteljstvo se ne čuti krivega nad težkimi razmerami, Vaše besede ste naslovili na napačno adresu; trudimo se res, da bi prerodili narod, toda politika nam sproti uničuje naše prosvetno delo. Prosimo, zasledujte, kako se bo tudi Vaš odlok pri nas politično zlorabljal, o čemer bomo sproti poročali.

Ministrstvo za prosveto kraljevine S. H. S. v Beogradu je poslalo pod O. N. br. 24.335 z dne 25. maja 1923 sledečo naredbo vsem vodstvom narodnega šolstva.

»Velika svetovna vojna je pustila po vsem svetu, pa tudi pri nas mnogo nereda ne le v gospodarskem, ekonomskem in socialnem, marveč tudi v moralnem oziru. Preden se spravi vse to zopet v red, bo še preteklo dokač časa; poklicani so v ta namen mnogi činitelji društvenega življenja, velik del tega posla je pa odmerjen šoli in učiteljstvu.

Vzgoja, ki ima glavno skrb, da regulira vse vplive na individualni in splošni razvoj človeka, je imela od nekaj prvo vlogo med činitelji za napredek kulture in civilizacije v narodu in v človeški družbi sploh.

Družinsko in šolsko vprašanje današnjega časa mora svojo vzgojno metodo uravnati po višjih ciljih, ki izvirajo iz etičkih načel in so v skladu z religijsko-moralnimi, narodnostnimi in državnimi interesi, tako da se bodo uspehi dela pokazali v srečnejšem vzajemnem življenju.

Brez tega ni ne narodnega napredka, ne napredka v civilizaciji.

Vsled raznih kvarnih vplivov, ki delujejo danes na narodno mladino v moralnem pogledu, so nastale med narodom po raznih krajih razmere, ki ustvarjajo moralno dekadenco naroda; zlasti vsled pojavov mnogih grdih inštrinkov, vsled brezbriznosti za vrline, vsled razuzdanosti, pohotnosti ter vsled pomanjkanja verskega čustvovanja.

V našem narodu, osobito med mladino, izginjajo lepi nacionalni običaji in vrline, se izgublja patriarhalno spoštovanje in ljubezen do vsega, kar je sveto in vzvišeno.

Starejši z boleščjo v duši opazujejo tok sedanjega življenja ter pota, ki po njih mladina dere v propast; a **šola in učiteljstvo razen svojega poklicnega dela med štirimi stenami zelo malo deluje izven šole.**

Učitelji, kot vzgojitelji narodne mladine, morajo tudi sami uvideti, da zahteva od njih domovina v teh usodnih časih izvrševanje dolžnosti tudi v prosveti, v moralnem in verskem pogledu na široki podlagi. Učitelji morajo prednjačiti z zgledom osebnega občevanja in obnašanja med ljudstvom, tako glede na obisk cerkve, kakor glede spoštovanja in izvrševanja narodnih običajev, gojenja čednosti in plemenitega ravnanja ter vsega tega, kar se želi z vzgojo doseči.

Naš narod se je že od prejšnjih časov naučil, da šolska mladina redno hodi v cerkev, da moli in časti Boga, da popeva v cerkvi, da prejema sveto obhajilo, da posluša božjo besedo, ki jo oznanja posvečen služabnik božji in da izvršuje predpise verskih obredov itd.

Izgleda, kakor da se je vse opustilo.

Ministrstvo je obveščeno, da v cerkev pogostokrat ne hodi ne učiteljstvo, ne dijaštvo, da se verski vzgoji ne posveča dovolj pažnje, da so se kletvine in brezbožna dela razširila tudi med mladino.

Če je po zakonu o narodnih šolah in po predpisih o pohajanju cerkve ukazano vse to kot dolžnost, je redno posejanje cerkve dolžnost tudi vestnih vzgojiteljev; pa tudi brez ozira na to je njih dolžnost, da store vse, kar je v prilog razvijanju verskega čustvovanja ne le pri mladini, ki jo vzgajajo, marveč tudi pri vseh, ki so v njih okolišu. S tem bi se mnogo doprineslo, da se v našem narodu popravi morala in vsadi ljubezen do dobrih del.

Ministrstvo polaga to na srce vzgojiteljem in jim naroča, naj se odlikujejo v prizadevanju, da redno hodijo v cerkev, da oskrbujejo lepo petje in spremljajo dijaške pevске zbornice pri cerkvenih obredih; da goje čednosti pri svojih učencih, pa tudi sicer pri bolj odrasli mladini; prizadevajo naj se pa tudi, da one, ki se pregreše v teh dolžnostih, naganjajo, da jih vrše.

Prosvetni inšpektorji se bodo po šolskih nadzornikih potrudili, da se razvije v tej smeri poseben sistem delovanja. Šolski nadzorniki bodo pa v svojih poročilih izrečno naglašali, kako se je ta moja

naredba — in s kolikim uspehom se je izvrševala.

Minister prosvete:
M. Trifunović s. r.

Izjava jugoslov. poslancev v ital. parlamentu.

Podpisani zakoniti zastopniki slovenskega naroda v Italiji, dvigamo slovesen in odločen protest proti načrtu rimske vlade, vpeljati v naše ljudske šole italijanščino kot učni jezik. S tem ukrepom je italijanska vlada položila roko na najelementarnejše in najsvetejše pravice našega ljudstva, izvršila je napad na naravno pravo, ki ga civilizirano človeštvo priznava vsem narodom in vsem plemenom na svetu. Da se mora izvršiti poduk in vzgoja mladine izključno v materinskem jeziku, je načelo, ki je postalo last kulturne zavesti vsega sveta in ki je sprejeto med temeljna določila mednarodnega prava, v posebnih pogodbah za zaščito manjšin. Te pogodbe, ki so se naložile državam s sodelovanjem Italije, slovesno proglašajo pravico narodnih manjšin, vključenih v meje drugorodnih držav, da se mora vršiti poduk njihovih otrok v materinem jeziku.

Te temeljne svoboščine narodnih manjšin ne more razveljaviti nobena vlada in nobena država, ker nima do tega najmanjše pravice ne po naravnem, ne po božjem, ne po mednarodnem pravu in ker je ta svoboda postavljena pod posebno zaščito vsega kulturnega človeštva, organiziranega v Zvezi narodov. Zastopniki petdesetih držav, ki so podpisali listino o Zvezi narodov, so se slovesno obvezali, da bodo ščitili in branili to naravno pravico narodnih manjšin solidarno in z vsemi svojimi organiziranimi silami. Da je bila kraljevina Italija oproščena, se še posebej obvezati, da bo spoštovala pravice svojih narodnih manjšin, ne pomeni, da sme danes potepati načela zajamčena od Zveze narodov, koje članica je. Kraljevina Italija je bila oproščena posebnih obveznosti do svojih narodnih manjšin le za to, ker je njena vlada zagotavljala, da bo Italija kot kulturna država sama od sebe in brez pravne sankcije spoštovala življenske pravice drugorodcev. Italija je torej zajamčila bolj nego z lojalno obveznostjo manjšinske pravice drugorodcev, ona jih je zajamčila s svojo narodno častjo in s svojim slovesom kulturne države. Ako oropa vlada naše ljudstvo lastne osnove šole, zagreši

s tem proti zaupanju, ki je bilo na Italijo stavljeno ob sklepu mirovnih pogodb.

Razen tega izjavljamo podpisani zastopniki jugoslovenske manjšine v Italiji, da je nameravani ukrep rimske vlade tudi v kričečem nasprotju s slovesnimi zadržili in obljubami italijanskega parlamenta in prejšnjih vlad.

Protikulturni zakon o poitalijančenju slovanskih ljudskih šol ni izšel, ni še objavljen v uradnem listu, torej ni še veljaven, toda šolska oblastva v Julijski Krajini so ga začela že na vsej črti izvajati. To postopanje je protizakonito in zato so vsi ukrepi šolskih oblastev neveljavni za naše ljudstvo neobvezni in mi jih ne priznavamo.

Toda tudi ko bi zakon danes ali jutri izšel v uradnem listu, bi ga mi nikdar ne mogli priznati. Noben narod, ki ima v sebi še nekaj ponosa, ne more priznati zakona, ki je naperjen proti njegovi duševni existenci. Tak zakon je nemoralen in zato neobvezen.

Nameravana reforma ministra Gentileja stopa ob stran zloglasnim šolskim zakonom pruskega imperijalizma proti Poljakom, ki so izzvali ogorčenje vsega kulturnega sveta in tudi italijanskega naroda.

Prepričani, da bodo z našim protestom soglašali vsi, ki so v Italiji zvesti najplemenitejšim tradicijam svojega naroda, vsi ljudje v Italiji in izven nje, ki so prožeti duha skupnih kulturnih idealov človeštva, pozivljamo vlado, naj odstopi od svoje nakane.

Naše ljudstvo je zrelo in zato čuti z vsem srcem in spozna s polno zavestjo, da je šolski poduk njegove dece v materinem jeziku njegova prva, sveta in nedotakljiva pravica, da je to temelj njegovega narodnemu obstoju, da je to predpogoj njegovemu kulturnemu in gospodarskemu napredku. In zato se mu ne odreče in si ga od nikogar ne pusti vzeti — nikdar!

V Trstu, 7. oktobra 1923.

Jugoslovenski poslanci v ital. parlamentu:
Josip Lavrenčič, dr. Karol Podgornik, dr. Ulrike Stanger, Virgilij Šček, dr. Josip Wilfan.

Italijani preganjajo slovenski mladinski list.

Tolminsko učiteljstvo je dobilo od šolske oblasti ukaz, da ne sme noben učitelj več naročati in razširjati mladinskega lista »Novi Rod«. Od učiteljstva zahtevajo podpis in obvezo, da ne bo več razširjal lista.

Pred par dnevi so Italijani zaprli vse prve slovenske razrede po deželi in so odprli mesto njih italijanske prve razre-

de v slovenskih šolah. Drugo leto bosta v slovenskih šolah že po dva italijanska razreda in čez štiri leta ne bo na ta način sploh nobenega slovenskega razreda več, torej tudi ne več nobene slovenske šole v Julijski Krajini.

Da bi šlo hitreje so v Trstu otroke iz prvih razredov slovenskih šol enostavno odpeljali v italijanske šole. Tako ne

bodo imele letos slovenske šole v Trstu prvega razreda, drugo leto ne prvega in ne drugega in v štirih letih nobenega več. Slovenski učitelji bodo s tem na cesti in slovenski otroci se bodo pa poitalijančevali na laških šolah.

Slovenske in hrvatske knjižnice so

Italijani po deželi požgali, sedaj pa prepovedujejo deci še mladinski list, tako da ljudstvo ja ne bo dobilo nobene slovenske stvari v roke.

In kaj storimo v obrambo naših rojakov mi?

Učiteljski koledar za l. 1924.

Glavni Odbor Udruženja Jugoslov. Učiteljstva v Beogradu naznanja, da izda s 1. decembrom t. l. UJU svoj koledar, ki bo obsegal poleg običajne koledarske vsebine tudi: članke najznamenitejših sodobnih jugoslov. pedagogov, slike t. jugoslov. pedagogov, njih biografije in bibliografično navedena pedagoška dela; aforizme svetovnih in jugoslovenskih pedagogov; pedagoške Maticice v naši kraljevini in dela, ki so jih izdale; slike sodobnih učiteljskih prosvetnih in organizacijskih delavcev; statistiko jugoslovenskih šol, učiteljstva in dece v kraljevini in izven nje; nastave šolskih in prosvetnih zakonov in naredb, ki so v veljavi v posameznih pokrajinah in izčrpanje iz onih, ki so v veljavi za vso državo; bibliografija sodobnih jugoslov. pedagoških in šolskih knjig, pedagoških in mladinskih listov; naslovi in kraji šolskih oblastev in nadzornikov; izčrpek iz zakona o taksah itd., itd.

Koledar bo tiskan v Učiteljski tiskarni v Ljubljani s cirilico in latinico, v srb-

skem, hrvatskem in slovenskem jeziku. Obsegal bo do 15 tiskovnih pol velikega formata in bo stal za predplačnike in naročnike vnaprej 20 Din, pozneje pa več.

Denar se oddaje okrajnim učiteljskim društvom pod imenom »Koledar UJU« ali pa direktno Pov. UJU v Ljubljani. Pozivamo okrajna učiteljska društva, da nabirajo naročnike za koledar! O tem dobe okrajna društva še posebno okrožnico! Zadnji rok je do 15. novembra, ker izide koledar že s 1. decembrom t. l.

Koledar je važna podlaga za bodočo jugoslovensko pedagoško enciklopedijo, za biografski leksikon jugoslovenskih pedagogov in za zbiranje jugoslovenske pedagoške bibliografije.

Tovarišice in tovariši! Podprimo veliko kulturno delo in usmerimo tudi mi svoj korak z UJU — h kulturnemu ujedinjenju.

Naročite koledar UJU!

POVERJENIŠTVO UJU V LJUBLJANI.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Italijansko nasilje nad jugoslovenskim šolstvom. Šolska vodstva tržaških občinskih slovenskih šol so dobila okrožnico mestne šolske oblasti, s katero se odreja, da se morajo z 12. oktobrom t. l. prvi razredi slovenskih ljudskih šol v celoti odtrgati od slovenskih šol in priključiti italijanskim. Tako je popolnoma odpravljen prvi razred slovenske ljudske šole in je torej stvar postala definitivna. Kakor se čuje, namerava oblast zahtevati tudi od slovenske zasebne šole pri Sv. Jakobu, da se tudi na tem zavodu uvede italijanščina kot učni jezik v prvem razredu. Tozadevni odlok sicer še ni izdan, ali pričakovati je, da izide v najkrajšem času.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Dobava divjakov za šolske vrtove. Učitelji vrtnarji, ki potrebujejo divjake, naj nemudoma naznanijo podpisane koliko jih žele. Divjaki se bodo oddajali na centralnem šolskem vrtu v Ljubljani. Po pošti ali po železnici ne kaže pošiljati, ker je predrago. Najbolje je, ako se združi več tovarišev iz okolice in vzame eden od prilik za vse. Oddajali se bodo jeseni, le kar bo ostalo, ali če bo trajno neugodno vreme, spomladi. Hruškovih divjakov ni. Cene: poseben izbor à 1 Din, I. izbor à 75 para (za sedla-

nje), II. izbor à 50 para (za okularijo), III. izbor à 25 para (za pikiranje). Čas oddaje se bo naznanil. Naročila je poslati vsaj do konca oktobra na Andreja Skulja, Resljeva cesta 24, II. nadstr.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolska ljudska predavanja.

—pp »Ljudsko vseučilišče« na Jesenicah. Naše vseučilišče tudi v počitnicah ni prenehalo s svojim delom, temveč je vršilo svoje veliko delo nepretrgano dalje, ker je vendar toliko svetovnih dogodkov, ki jih je treba tolmačiti ukaželnemu delavstvu. Naj sledi vrsta predavanj: 60. »Zgodovina telovadbe«. I. Nulč. Ljubljana. 61., 62. »Vulkanika«. I. Šega. Ciklus dveh predavanj s posebnim ozirom na izbruh Etna. 63. »Plavžie«. Fr. Zupančič, I. del. 64., 65. »Japan. I. Šega. Ciklus dveh zaporednih predavanj. Povod: Velikanski potres na Japonskem. 66. »Železo«. F. Zupančič. II. del, nadaljevanje 63. predavanja. 67. »Revolucija na Ruskem«. I. Šega. (Predhodniki te revolucije). 68. »Železo«. F. Zupančič. III. del nadaljevanje 63. predavanja. — Iv. Šega.

Splošne vesti.

— Protest, proti italijanskim nasiljem. Učiteljstvo kočevskega političnega okraja, zbrano na skupnem stanovskem

zelenega sadnega drevja sredi najzornejšega reda in neoporekljive snage, največ pa se jih je čudilo izrednemu številu naših tako karakterističnih cerkvic, s katerimi se ponašajo naši zeleni vrhovi. Vse se je stiskalo k oknu in se naslajalo ob pogledih na nobotične planine, širna zelena polja, travnike in gozdove, prostrane vasice in kot kristal čisto Savo, ki je hitela ob progi preko okroglastega proda v daljavo. In vsa Gorenjska se je prav ta dan razgalila kot nalašč v pozdrav jugoslovenskemu učiteljstvu v vsi svoji krasoti v najlepši jutranji jasnini, katero so prepletali ogrevaajoči solni žarki in jo zlatili v očarljivo zunanost. Vse se je drenjalo pri oknih in jih zastiralo, tako da je vladal v vagonu pravi polumrak.

V tem polumraku pa se izvijejo naenkrat iz prsi mlade koleginje iz Sarajeva mili glasovi naše prenežne pesmice: »Zvoniti bom pustil, škropiti pa ne...«; naučila se jo je namreč med kongresom v Ljubljani in se vanjo zaljubila. Nastala je sveta tišina v vozu; le ti mili in nežni glasovi so doneli sanjavo tja v daljavo in se zlivali v najpopolnejšo harmonijo z zunanjim svetom... Res veličasten in nekako prazničen je bil ta trenotek, ki ga ne pozabim nikdar.

Vlak je hropel in hitel dalje, kot bi čutil naše hrepenenje. Konečno zaropoče kolesje in vlak začne zmanjševati brzino. Kratek sunek in dospeli smo na Dobravo. Vrata pri vozovih se odpro in na mah je bila velika množica izletnikov zunaj. Krenili smo takoj iz kolodvora na cesto, ki vodi v Vintgar. (Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Dalje.)

Ljubljanski grad.

Hladna senca je blagodejno vplivala na delovanje in hotenje izletnikov, da so posadili jako dobre volje. Vabljava narava, lepa speljana stezica po Gradu in njega pobočju so povzročili, da izletniki niso vedeli, kedaj so stali na vrhu. Mogočen razgled na Ljubljano in njeno bližnjo in daljno okolico je zapustil trajne sledi v vseh izletnikih. Raz grajski stolp so razgledali vso Ljubljano z vsemi njenimi podrobnostmi, katere so jim razložili požrtvovalni ljubljanski tovariši, ki so se udeležili tega izleta. Kljub precejšnji vročini, saj jim je pot stal v kapljicah, so z zanimanjem poslušali različne podrobnosti, ki se tičejo zgodovine mesta in geoloških pojavov Ljubljanskega polja in barja ter mogočnih Kamniških planin, katere zapirajo horizont na severu. Vidno vzradoščeni nad divnim užitkom so zapustili tesni stolp in Grad ter odšli v mesto po starodavni Studentovski ulici. Pot nas je pripeljala okoli 5/4. ure popoldne v mesto.

Narodna galerija.

Za časa kongresa je bila otvorjena tudi Narodna galerija. Naši tovariši iz vseh delov širne države so kaj pridno obiskovali to važno kulturno inštitucijo.

Tu so imeli tovariši priliko spoznati ves zgodovinski razvoj našega slikarstva od najstarejših početkov do danes. Spoznali so, da Slovenija ni samo gospodarsko in industrijsko na visoki stopnji razvoja, ampak da tudi duševne in idejne vrline in dobrine ne zaostajajo za materijelnimi vrednotami. Manjka samo več smisla za ta velevažen kulturni zavod in pokazali bi lahko umetniško galerijo, ki bi se lahko povzdignila na nivo zapadnih kulturnih držav.

Plinarna in elektrarna.

V torek popoldne smo si ogledali plinarno in elektrarno. Vsled nadaljevanja Glavnega kongresa in pa vsled utrujenosti se nas je zbralo jako malo, samo okoli 50. Najpreje smo si ogledali I. mestno deško osnovno šolo, njeno bogato zbirko različnih učil, nato smo pa odšli v elektrarno. Poleg mogočnih dinamo strojev, ki dajejo dovolj energije za vse mesto, je najbolj ospanila navzoče velika čistost, ki vlada v vseh prostorih. Po temeljiti razlagi g. glavnega delovodje smo odšli v plinarno.

Tu so nas predvsem zanimala veličanske destilacijske peči, v katerih se destillira premog, dalje način kurjave, čiščenje različnih destilatov v posameznih aparatih, a obenem pomilovali kurjače, ki morajo prenašati tako silno vročino.

Tu smo se ločili in se razkropili zopet po domovih, da se pripravimo za večerni koncert, ki ga je nudil pevski zbor »Glasbene Maticice«.